

ROMANIA
MINISTERUL APĂRĂRII NAȚIONALE
UNIVERSITATEA NAȚIONALĂ DE APĂRARE
CENTRUL DE STUDII STRATEGICE DE APĂRARE ȘI SECURITATE

NESECRET
Exemplar nr.

REAȚIA RAPIDĂ ÎN OPERAȚIA MILITARĂ

Editura Universității Naționale de Apărare
București – 2004

Colectiv de autori:

Dr. Gheorghe VĂDUVA

Dr. Grigore ALEXANDRESCU

Toate drepturile rezervate CSSAS

CUPRINS

<i>Argument</i>	4
<i>Capitolul 1 Principii și caracteristici ale acțiunii și reacției rapide</i>	4
1.1. <i>Principii ale războiului și luptei armate în perspectiva acțiunii și reacției rapide</i>	4
1.2. <i>Reacția rapidă și determinismul dinamic complex.</i>	
<i>Metamorfoza principiilor</i>	7
1.3. <i>Caracteristici actuale și viitoare ale acțiunilor (reacțiilor) rapide</i>	9
1.3.1. <i>Aeromobilitatea</i>	10
1.3.2. <i>Forțele de intervenție (acțiune, reacție) rapidă imediată</i>	13
<i>Capitolul 2 Acțiunea rapidă și reacția rapidă în diferite forme de conflicte militare</i>	25
2.1. <i>Războiul simetric, simetria și asimetria acțiunilor rapide</i>	25
2.2. <i>Războaie și conflicte locale. Anvergură și intensitate</i>	28
2.3. <i>Reacția rapidă în războaie și conflicte militare asimetrice</i>	29
<i>Capitolul 3 Acțiunea și reacția rapidă în diferite tipuri de operații militare</i>	35
3.1. <i>Războiul din generația a patra</i>	35
3.3. <i>Cerințe și exigențe ale aplicării conceptelor de acțiune rapidă și acțiune adecvată în Armata României</i>	40
<i>Concluzii și propuneri</i>	43
<i>Bibliografie</i>	44

ARGUMENT

Acțiunile (intervențiile, reacțiile) rapide fac parte din strategia tuturor armatelor din lume, însă cu adevărat nu le pot desfășura decât cele ce au o mare mobilitate și o capacitate de proiecție a forței remarcabilă.

O vreme s-a crezut că bătălia se duce și se va duce între forțele de invazie (care acționează totdeauna ofensiv, rapid și masiv) și forțele care se apără, acestea folosind, în principiu, strategii temporizatoare și de uzură. Fără a neglija acest aspect al confruntării în teatru, care poate fi încă luat în considerare, trebuie să subliniem că epoca informațională este, prin excelență, un spațiu și un timp al acțiunilor rapide și speciale, al confruntărilor multiple și asimetrice, care se vor desfășura nu doar în teatrele de operații, din ce în ce mai greu de identificat și de definit, ci în întregul spațiu real și virtual al activității umane, ca forme extrem de dinamice ale unui război ce tinde să devină, prin anumite componente ale sale (războiul informațional, războiul economic, războiul psihologic, războiul mediatic, războiul împotriva terorismului), permanent.

CAPITOLUL 1

PRINCIPII ȘI CARACTERISTICI ALE ACȚIUNII ȘI REACȚIEI RAPIDE

1.1. Principii ale războiului și luptei armate în perspectiva acțiunii și reacției rapide

Acțiunile (reacțiile, intervențiile) rapide nu schimbă esența războiului. În fond, și armata lui Gingis Han lupta îndeosebi după principiile manevrei, surprinderii și acțiunii rapide. Traversarea, în șase luni, pe timp de iarnă, a Munților Tianșan din Asia Centrală, înalți de peste 2000 de metri, cu o armată de 300.000 de oameni și

500.000 de animale, și parcurgerea a 3.000 kilometri, reprezintă, în condițiile de atunci, o operație strategică rapidă, care l-a surprins pe Mahomed al II-lea și a dus la nimicirea rapidă a armatei sale, ce număra peste 400.000 de oameni. Traversarea munților a durat din toamna anului 1219 până în primăvara anului 1220, deci toată iarnă, ceea ce reprezintă o performanță nemaicunoscută până atunci.

Acțiuni rapide de mare amploare, inclusiv cu folosirea manevrei pe verticală, s-au desfășurat și în timpul celui de al doilea război mondial. Acțiunile Armatelor 5, 9 și 12 ale Uniunii Sovietice, cu folosirea desantului aerian, în spațiul dintre Nistru și Prut, pentru impunerea ultimatumului din vara anului 1940, acțiunile diviziilor blindate hitleriste împotriva Franței și Poloniei, ca și debarcarea aliată din Normandia, pot fi considerate operații rapide de mare amploare, care au configurat încă de atunci, viitorul războiului.

Aceste acțiuni și operații nu sunt însă la îndemâna oricui. Spre exemplu, operația ofensivă israeliană din 1967 – îndeosebi acțiunea aviației care a razmutat Mediterana și a atacat prin surprindere, dimineața, aerodromul din Cairo și aerodromurile militare din Iordania, distrugând întreaga aviație inamică (peste 400 de avioane) la sol și cucerind rapid, cu blindatele, principalele trecători din peninsula Sinai, deci întreaga peninsulă, reprezintă operații rapide de anvergură, în timp ce ofensiva celor două armate egiptene, care au forțat Suezul, împotriva armatei israeliene sunt operații ofensive de tip clasic. Ar mai fi de notat că, prin intervalul dintre cele două armate egiptene, Armatele 2 și 3, israelienii au infiltrat o grupare de forțe, de valoarea unei brigăzi, care, acționând rapid, în cooperare cu parașutiștii, a interceptat, în zona kilometrului 101, principala comunicație care venea de la Cairo și asigura aprovizionarea Armatei 3 egiptene, creând astfel un fapt împlinit ce a dus la diminuarea ofensivei egiptene și, în final, sub presiunea comunității internaționale, la oprirea războiului.

Celelalte acțiuni sau operații rapide care s-au desfășurat – este vorba de acțiunea unei coaliții condusă de Statele Unite ale Americii, în ianuarie 1991, împotriva Irakului, de acțiunea aeriană și a forțelor speciale, din 1999, împotriva Iugoslaviei, de acțiunea americană împotriva talibanilor și a bazelor rețelelor Al Qaeda din această

țară, din toamna și iarna lui 2001 și primăvara anului 2002, precum și de războiul rapid desfășurat de Statele Unite, Marea Britanie și Australia, în martie-aprilie 2003, împotriva armatei lui Saddam Hussein – poartă amprenta acțiunii intempestive a forțelor aeriene, sub o puternică lovitură informațională și radio-electronică.

Deși lucrurile par evidente în ceea ce privește strategia acțiunilor rapide, e greu să se desprindă concluziile cele mai realiste dintr-un război care abia s-a încheiat. După unele opinii, ar trebui să treacă două generații de la evenimente, pentru a se putea desprinde adevăratele concluzii. În acest timp, ar ieși la iveală informații considerate secrete, iar actorii principali ai evenimentelor ar dispărea și, o dată cu ei, și percepția subiectivă a evenimentelor. De aceea, poate singura concluzie care se poate desprinde cu certitudine din cele două războaie desfășurate împotriva Irakului (1991 și 2003) este reușita deplină a operației aeriene, care depinde în mod special de situația geopolitică și geografică și de intensitatea conflictului.¹ S-a demonstrat, încă o dată, ca și în acțiunea NATO în Kosovo, că nici o operație de tip rapid nu se poate desfășura, la nivel strategic, fără acțiunea corespunzătoare a aviației, informației și forțelor speciale.

Principiile care pot fi formulate cu privire la acțiunile rapide desfășurate de-a lungul timpurilor ar putea fi următoarele:

- Principiul libertății de acțiune;
- Principiul surprinderii;
- Principiul unității acțiunilor;
- Principiul manevrei;
- Principiul securității acțiunilor și trupelor;
- Principiul predominanței acțiunii aeriene;
- Principiul aeromobilității;
- Principiul asimetriei acțiunilor.

Aceste principii s-au impus în aproape toate acțiunile și operațiile de tip rapid. Ele nu sunt diferite de cele ale acțiunilor și operațiilor obișnuite, cu excepția

¹ www.stratisc.org, Edward Luttwak, LA RENAISSANCE DE LA PUISSANCE AÉRIENNE STRATÉGIQUE

principiului predominanței acțiunii aeriene și principiul aeromobilității. Ar mai putea fi adăugat aici, ca un corolar al principiului surprinderii, *principiul acțiunilor speciale*.

1.2. Reacția rapidă și determinismul dinamic complex.

Metamorfoza principiilor

Principiile acțiunilor rapide se cer analizate în dinamica lor. Spre exemplu, *principiul surprinderii*, care, la nivelul războiului, se pare că nu mai există (toată lumea știa, spre exemplu, că Statele Unite vor declanșa războiul împotriva lui Saddam Hussein, singurele elemente de surpriză constituindu-le momentul când va fi declanșat și amploarea acțiunilor), se manifestă destul de pregnant în acțiunile tactice și în cele asimetrice. Însă Războiul bazat pe Rețea, tehnologia informației (IT), folosirea continuă și intempestivă a loviturilor aeriene, întrebuințarea grupărilor expediționare și a forțelor speciale dau acestui principiu al surprinderii, ca și celorlalte, o altă structurare și alte conotații. Astfel, rețeaua centrală, grila de senzori și dominanța informațională transformă surprinderea din *surprindere punctuală*, generată de o acțiune neașteptată, într-unul sau în mai multe puncte, în *surprindere omniprezentă*, întrucât înalta tehnologie, tehnologiile emergente și tehnologia informației și comunicației, modul de organizare și conducere a acțiunilor (în rețea) creează condiții pentru ca inamicul să poată fi surprins oricând și oriunde. El nu se poate ascunde, nu-și poate proteja forțele, nu știe de unde va fi lovit, când, cum și cu ce va fi lovit. Astfel, spațiul controlat devine invers proporțional cu mărimea forței care acționează și direct proporțional cu calitatea acesteia, diferența fiind întotdeauna compensată de informație, mobilitate, forță tehnologică.

Surprinderea omniprezentă creează o *vulnerabilitate permanentă și totală* a inamicului, de unde și durata foarte scurtă a unui astfel de război, dus în condițiile superiorității tehnologice, informaționale și strategice. Desigur, un astfel de principiu va avea alte conotații și un alt impact, atunci când în teatru se vor opune două armate înalt tehnologizate. O astfel de perspectivă, deși nu este imposibilă, este însă din ce în

ce mai puțin probabilă, toate țările înalt tehnologizate aflându-se în relații de colaborare și de parteneriat strategic.

Principiul unității acțiunilor, prezent de când lumea în toate războaiele, devine *principiu al integralității*. Avem de a face cu o metamorfoză a teatrului de operații. Din spațiu de confruntare între două entități, teatrul de operații se transformă într-un *continuum spațio-temporal*, în care forțele, mijloacele, resursele sunt conectate prin rețele reale și virtuale, fiecare având, în orice moment, imaginea integrală și fractală a acestui spațiu, putând trece cu ușurință de la un tip de imagine reală la alt tip de imagine reală, în funcție de cerințele acțiunii. Aceste imagini pot fi completate cu datele corespunzătoare, întrucât comandamentele și luptătorii au acces nu numai în grila senzorilor, ci și în bazele de date adiacente.

Principiul manevrei devine *principiu al manevrei de rețea*, care înseamnă, în primul rând rutarea și omniprezența informației. *Manevra strategică*, în operațiile rapide desfășurate în condițiile RBR, ale războiului bazat pe folosirea *high tech* și *IT*, nu mai este o acțiune de poziționare a forțelor, adesea ruptă de inamic, ci o acțiune care nu pierde nici un moment datele și informațiile despre inamic. Cu alte cuvinte, toate acțiunile care se întreprind pentru cea mai bună poziționare a forțelor beneficiază de o informație reală și continuă despre pozițiile și acțiunile inamicului. Este deci o *manevră flexibilă, adaptată și adaptabilă*, care-l va devansa totdeauna pe un inamic care nu are acces la *high tech* și nu dispune de C4ISR; în acest caz, ea devine *prevențională și surprinzătoare*.

Principiul predominanței acțiunii aeriene s-a impus cu prisosință în ultima parte a celui de al doilea război mondial și, de atunci, nu a mai pierdut niciodată supremația strategică. Acțiunile din spațiul aerian, deși păreau vulnerabile și nesigure, au devenit, strict condiționate de supremația informațională, predominante și indispensabile. Tonul l-au dat Forțele Aeriene ale Statelor Unite, dar și componentele aeriene strategice ale celor mai importante armate ale lumii, îndeosebi cele rusești, britanice și franceze. Cele mai substanțiale investigații s-au făcut pentru perfecționarea mijloacelor aeriene și cosmice, a senzorilor de date și informații, rachetelor strategice, pentru creșterea preciziei bombardamentelor și eficienței sistemelor de

comandă și control. La ora actuală, Cosmosul este conectat informațional și acțional cu spațiul aerian al planetei, urmând ca, în viitor, această conexiune – amplificată și de investigarea comportamentului ionosferei –, să devină esențială în strategia acțiunilor rapide de mare amploare.

Principiul aeromobilității este principiul-cheie al acțiunii, reacției și intervenției rapide. Alături de cel al *dominanței strategice*, el devine nu doar un principiu de aplicat, ci și una dintre marile provocări ale viitorului.

Determinismul dinamic complex introduce un principiu care, în spațiul integrat, va juca un rol extrem de important. *principiul flexibilității*. Ele se exprimă prin capacitatea structurilor și acțiunilor de a se modela și remodela, în funcție de caracteristicile din teatru, de a trece cu ușurință de la o stare la alta, de la o situație de război la una de menținere a păcii, de a acționa *adecvat*, adică proporțional și eficient. Acest lucru nu este simplu. Armatele au, în general, structuri conservatoare, uneori chiar rigide, iar transformarea lor în forțe flexibile, adaptabile oricărei situații, necesită o nouă paradigmă strategică.

1.3. Caracteristici actuale și viitoare ale acțiunilor (reacțiilor) rapide

Acțiunile (reacțiile, intervențiile) rapide sunt, la ora actuală, prezente în toată lumea. Ele se duc nu numai de către forțele care au o superioritate tehnologică față de adversar, ci și de alte forțe, inclusiv de forțele de ordine. De asemenea, toate structurile și rețelele teroriste din lume își bazează strategia pe acțiuni de tip rapid, extrem de violente, desfășurate prin surprindere și îndreptate împotriva populației, valorilor, instituțiilor statale și internaționale. Aproape peste tot în lume, există structuri de acțiune (reacție, intervenție) rapidă, destinate să se desfășoare imediat acolo unde este nevoie de prezența lor. Ele se caracterizează prin:

- suplețe și capacitate de adaptabilitate la acțiunile și situațiile din teatru;
- capacitate de a acționa imediat, în zona de dispunere sau, în funcție de destinație, la mare distanță;
- flexibilitate;
- integralitate;

- capacitate interoperabilă ridicată;
- gata de luptă permanent;
- posibilitate de a se conecta la rețelele create în cadrul conceptului RBR și la bazele de date adiacente;
- autosustenabilitate în teatru;
- capacitate modulară;
- posibilitate de a trece rapid de la structuri reduse, pentru acțiuni punctiforme, împotriva unor elemente vitale ale inamicului, la structuri de tip *joint*, modular, de capacitate și anvergură variabile.

1.3.1. Aeromobilitatea

Una dintre condițiile fundamentale ale acțiunii (reacției, intervenției) rapide este aeromobilitatea. Această caracteristică se asociază în mod necesar la dimensiunea complexă a acestui tip de acțiune, îndeosebi la cea aeriană. Armatele și-au creat, încă înainte de cel de al doilea război mondial, structuri capabile să pună în operă conceptul de manevră pe verticală, precum și mijloacele necesare și doctrinele de întrebuințare a lor. Este vorba, în principal, de aeronave de transport de mare capacitate care să asigure transportul tactic și strategic în zonele de interes.

Doctrina de întrebuințare a avioanelor de transport tactic și strategic se sprijină, în general, pe următoarele componente:

- acțiunea (operația) aeropurtată;
- podul aerian;
- evacuarea refugiaților (cetățenilor);
- acțiunea umanitară și acțiunea specifică.

Riscurile unor astfel de acțiuni depind de situația concretă de la fața locului și diferă de la un caz la altul. O acțiune sau chiar o operație aeropurtată, care vizează intervenția într-o zonă seismică, pentru salvarea supraviețuitorilor și acordarea de asistență umanitară, diferă de o operație care vizează extracția unor personalități, a unor forțe, structuri etc., oprirea unui conflict, înlăturarea de la putere a unui regim

dictatorial sau separarea forțelor aflate în război. În Statele Unite ale Americii și în Europa, problema transportului, în general, a proiecției forței, a fost și este în permanență studiată și analizată cu multă grijă. O astfel de operație necesită întrebuințarea diferențiată a forțelor, astfel încât efectul să fie maxim. Spre exemplu, în cazul unei operații rapide de dezamorsare a unei crize, prevenirea extinderii conflictului și separarea prin forță a părților aflate în conflict, pot fi întreprinse mai multe categorii de acțiuni dintre care nu lipsesc:

- folosirea forțelor speciale pentru verificarea informațiilor, dirijarea loviturilor aeriene și crearea unor condiții pentru distrugerea centrelor vitale ale inamicului și dezamorsarea focarelor de criză;
- folosirea parașutiștilor pentru lovirea unor obiective vitale sau crearea condițiilor pentru întrebuințarea unor forțe mai numeroase;
- lovitura aeriană;
- folosirea combinată a forțelor terestre și aeromobile pentru interpunere etc.

Pentru astfel de acțiuni sunt necesare forțe și mijloace numeroase și diversificate, începând cu o rețea de senzori de informație care să transmită date, imagini și informații în timp real și continuând cu structurile de comandă și control C2, cu forțe parașutate precursorare, cu forțe care să extindă perimetrul de securitate, cu forțe aeropurtate propriu-zise și cu structuri logistice adecvate. Pentru astfel de operații sunt necesare zeci și chiar sute de avioane de transport și elicoptere, plus o mulțime de alte forțe de siguranță și securitate. Toate aceste forțe trebuie să fie pregătite în mod special pentru astfel de misiuni, să fie interoperabile și flexibile.

În primele două faze ale unei asemenea operații, sunt necesare avioane de bombardament și de transport, elicoptere de atac și de transport, care să securizeze zonele de parașutare (debarcare). În lucrarea „Puterea aeriană și strategia“, generalul Forget arată că, și pentru cucerirea Cretei, în 1941, operația aeropurtată presupunea anumite condiții, între care:

- obținerea supremației aeriene;
- neutralizarea apărării antiaeriene a adversarului;

- realizarea, în limita posibilului, a surprinderii;
- largarea sau debarcarea, unei încărcături maxime într-un timp minim².

Aceste exigențe sunt valabile și azi. Operația aeropurtată dusă în Suez în 1956 de patruzeci de „Noratlas“ din GMMTA³ este un exemplu. Au fost lansați aproape 1.000 de parașutiști și 32 tone de material. Cei care au acționat aici s-au antrenat intens, deoarece își pierduseră deja deprinderile și abilitățile acumulate pe timpul operațiilor din Indochina. Este vorba nu numai de parașutiști sau de trupele aeropurtate, ci și de piloții de pe aeronavele de transport. Ei trebuie să aibă pregătirea necesară pentru astfel de operații. Această pregătire este diferită de cea a unui pilot de linie. Același lucru l-a demonstrat și operația (acțiunea) „Bonite Léopard“ din mai 1978, desfășurată la nivel tactic, în care a fost parașutat un regiment francez de parașutiști din Legiunea străină (2e Regiment Etranger Parachutiste) la Kolwezi. Pentru că aviația nu a avut posibilitatea să largheze forțele în locurile cele mai potrivite, au fost puse la dispoziția parașutiștilor, la Kinshasa, vehiculele blindate necesare pentru urmărirea rebelilor. N-a fost însă o soluție foarte bună, întrucât erau prea departe de locul luptelor și nu permiteau angajarea imediată. Și atunci s-a apelat la avioane americane și la avioane grele de transport civile. Experiențele de acest fel i-au determinat pe europeni, pe de o parte, să apeleze la avioanele americane de transport la mare distanță și, pe de altă parte, să proiecteze un avion european care să îndeplinească aceste condiții, A-400 M.

Conceptul de aeromobilitate este deci foarte complex, iar materializarea lui, între altele, presupune:

- capacitate de transport aerian remarcabilă;
- forțe aeromobile bine antrenate;
- capabilități de folosire a forței aeromobile (mijloace ISR performante, forțe de sprijin aerian, forțe speciale, sistem de sprijin logistic)
- capacitate de sustenabilitate în teatru sau în zona de acțiune;

² <http://www.college.interarmees.defense.gouv.fr/03pub/memoire/fich-article/verdierre.pdf>, cdt Verdierre, *L'opération aéroportée au XXI siècle> mythe ou réalité?*

³ *Ibidem*

- doctrină a aeromobilității, a forțelor speciale și acțiunilor de tip rapid.

Aeromobilitatea – apărută în timpul celui de al doilea război mondial – va constitui, în continuare, una dintre dimensiunile specifice ale războiului viitorului. Ea trebuie înțeleasă în flexibilitatea și dinamismul ei, în dimensionarea corespunzătoare

Avionul A-400 M

a forțelor și acțiunilor, de la mari grupări expediționare la comandouri formate din câțiva luptători, de la o amplă și rapidă desfășurare pe spații foarte mari și în zone îndepărtate la plantarea, în zone de interes, prin mijloace aeriene, a unor senzori de date și informații sau parașutarea unui grup de luptători cu o misiune precisă.

Aeromobilitatea nu este și nu trebuie legată numai de fenomenul război. În noile condiții, cea de a treia dimensiune poate fi folosită și în urgențe civile, în cazul unor calamități naturale, pentru rezolvarea rapidă a unor grave probleme care țin de situațiile post-conflict etc. Transporturile aeriene de ajutoare în zonele de conflict (și protecția acestor transporturi) sau în cele calamitate, operațiile aeromobile de salvare desfășurate pe mare, în deșert, în zone montane, operațiile și acțiunile cu componente aeromobile desfășurate împotriva centrelor vitale și rețelelor teroriste, ale traficantilor și pe traiectele transporturilor de droguri etc. reprezintă o materializare a conceptului de aeromobilitate la cerințele și exigențele impuse de riscurile, amenințările și vulnerabilitățile actuale și viitoare.

1.3.2. Forțele de intervenție (acțiune, reacție) rapidă imediată

În căutarea de soluții pentru contracararea acțiunilor militare care se declanșau în timp scurt, cu finalități politico-militare majore, statele occidentale și, apoi, URSS, și-au constituit, încă de acum 15-20 de ani, forțe de acțiune (reacție, intervenție rapidă. Denumită ca atare sau nu, această categorie de forțe suplinea neajunsurile structurilor militare angajate după principii clasice, dictată de limite tehnice și organizatorice, precum și de proceduri de proiectare și angajare mult prea greoaie.

După încetarea Războiului Rece, misiunile armatelor au fost modificate, fapt ce a determinat schimbări conceptuale pe măsură. Principalele caracteristici ale forțelor militare erau, până în acel moment, următoarele:

- masivitatea;
- acțiuni statice, reactive, regionale și de uzură;
- logistică punctuală.

Apoi, înțelegerea principiului conform căruia „prosperitate fără securitate nu poate exista“ a determinat extinderea geografică a problemelor de securitate și lărgirea viziunilor de la aspectele pur militare la cele politice, economice, sociale, de mediu și de altă natură. Astfel, forța armată a secolului al XXI-lea se cerea să devină:

- mobilă;
- proactivă;
- manevrieră;
- capabilă să desfășoare acțiuni globale, dar precise;
- cu o logistică integrat-distributivă.

Drept răspuns la provocările mileniului al III-lea, specialiștii militari au inițiat și dezvoltat noi concepte de ducere a acțiunilor militare. Alături de Network Centric Warfare (Războiul bazat pe Rețea), Rapide Reaction Force (Forța de Reacție Rapidă) și Response Force (Forța de Răspuns) sunt doar câteva dintre cele mai revoluționare concepte.

Forța de Reacție Rapidă Europeană

Decizia pentru crearea unei Forțe de Reacție Rapidă Europeană (FRRE) a fost luată în decembrie 1999, la Helsinki, ca urmare a învățămintelor deloc favorabile Europei desprinse din situațiile de criză de până atunci, îndeosebi din neputința europeană de a rezolva criza din Kosovo, fără sprijinul masiv al Statelor Unite ale Americii. La conferința asupra capacităților din 20-21 noiembrie 2000, de la Bruxelles, s-a configurat Forța de Reacție Rapidă Europeană (FRRE), care urma să

aibă 100.000 de oameni, 400 de avioane de luptă și 100 de nave. Toate țările UE, cu excepția Danemarcei, o parte dintre țările NATO și dintre țările candidate la UE au anunțat atunci că vor pune la dispoziție mijloace militare, astfel încât, în 2003, această structură să devină operațională.

Exista, desigur, o experiență în acest sens, întrucât, în iunie 1995, fusese creată o Forță de Reacție Rapidă compusă din 4.500 oameni (Franța, Marea Britanie și Olanda), care avea ca misiune să protejeze forțele europene angajate în procesul de rezolvare a crizei iugoslave și de menținere a păcii în cadrul misiunii FORPRONU.

Deși, în 2000, persistau încă unele dificultăți politice, structurale și materiale

care puneau oarecum la îndoială realizarea unui asemenea proiect al creării unei FRR europene, el a fost totuși aprobat și acceptat. S-a constatat că UE depinde în întregime, din punct de vedere militar, de Statele Unite în ceea ce privește

operațiile de anvergură : informații, comandă și control, informația prin satelit, realimentarea aeronavelor în zbor, munițiile ghidate prin GPS, proiecția forțelor, operațiile psihologice etc. Incapacitatea Europei de a-și rezolva singură problemele mai fusese relevată și în cazul crizei din Bosnia din 1992 și 1995. La Petersberg, în 1992, fuseseră definite aceste misiuni și inserate, în 1997, în Tratatul de la Amsterdam. Ele cuprind acțiuni umanitare și de evacuare, menținerea păcii și gestionarea crizelor, inclusiv restabilirea păcii prin operații rapide și de înaltă intensitate, de tipul celei desfășurate atunci în Kosovo.

La Helsinki, s-au fixat condițiile necesare pentru ca astfel de misiuni să poată fi îndeplinite: capacitatea acestei forțe trebuia să fie de valoarea unui corp de armată, adică în jur de 60.000 de oameni, sprijiniți de 400 de avioane și 100 de nave de luptă, capabilă să se desfășoare în 60 de zile și să rămână timp de un an în teatru de operații.

În cursul anului 2000, s-a făcut evaluarea acestor capacități, luându-se în considerație un scenariu dificil (separare/prevenție) și unul ușor (ajutor umanitar/evacuarea refugiaților). S-a ajuns la concluzia că este necesară această forță de 100.000 de oameni (60.000 pentru forțele terestre, 30.000 pentru forțele aeriene și navale și 10.000 pentru elemente logistice și de stat major). În același an, s-a întocmit și un catalog cu contribuția fiecărei țări, după ofertele făcute.

La 20 noiembrie 2000, la Bruxelles, fiecare țară membră a UE, cu excepția Danemarcei (care nu a acceptat aplicarea Tratatului de la Amsterdam), a făcut cunoscut Consiliului European angajamentul său privind participarea la FRRE. În detaliu, aceste angajamente se prezintă astfel:

- ◆ **Germania:** 13.300 oameni, 93 de avioane de luptă, 3 avioane de supraveghere, 35 avioane de transport, 40 elicoptere și 20 de nave;
- ◆ **Austria:** 2.000 oameni (un batalion de infanterie blindată, un batalion de infanterie ușoară, o companie de apărare NBC, o companie de ajutor umanitar și elemente de sprijin – unități de transport, elicoptere, geniu);
- ◆ **Belgia:** 3.000 oameni (o brigadă mecanizată), 12 avioane F-16, 11 avioane C-130 și 2 Airbus, 2 fregate, o navă de sprijin și 6 dragoare;
- ◆ **Spania:** 6.000 oameni (o brigadă mecanizată, un escadron mecanizat, o companie aeromobilă, o companie amfibie, un stat major terestru tip divizie și un stat major aerian), 40 avioane de luptă și de transport, un grup aero-naval în jurul portavionului „Principe Asturias“;
- ◆ **Finlanda:** 2.000 oameni;
- ◆ **Franța:** 12.000 oameni, dintre care state majore la nivel strategic și operativ, 75 avioane, dintre care 29 de transport, 12 nave, inclusiv portavionul „Charles de Gaulle“ și două de transport amfibii;
- ◆ **Marea Britanie:** 12.500 oameni (o brigadă blindată, mecanizată sau aeromobilă, o brigadă amfibie și diverse elemente de sprijin), 72 avioane de luptă, 18 nave dintre care și un portavion, 2 submarine nucleare, 4 distrugătoare/fregate și un portelicopter;

- ◆ **Grecia:** 4.000 oameni (o brigadă mecanizată), 30 avioane de vânătoare-bombardament și 4 avioane de transport, 6 nave de suprafață și un submarin;
- ◆ **Irlanda:** 800 oameni (un batalion de infanterie), 5 elicoptere de transport;
- ◆ **Italia:** 12.000 oameni (4 brigăzi dintre care una aeromobilă, un batalion de infanterie marină și 230 carabinieri), 47 avioane de luptă, 22 avioane de sprijin și elicoptere, 19 nave;
- ◆ **Luxemburg:** 100 oameni;
- ◆ **Olanda:** 5.000 oameni (o brigadă blindată);
- ◆ **Portugalia:** 1000 oameni;
- ◆ **Suedia:** 1500 oameni.

În total: 60 de batalioane, 4 portavioane, 31 fregate, 9 submarine de atac, 400 avioane de luptă, 29 avioane de realimentare, 161 avioane de transport cu rază de acțiune medie și lungă.

La acestea se adaugă și celelalte țări membre NATO sau candidate la UE, astfel:

- ◆ **Turcia:** 5.000 oameni (o brigadă de infanterie motorizată), 40 avioane F-16 și 2 avioane de transport, 2 fregate, un submarin și o navă de sprijin;
- ◆ **Norvegia:** 3.500 oameni;
- ◆ **România:** 1.200 oameni;
- ◆ **Cehia:** 1.000 oameni;
- ◆ **Slovacia:** 450 oameni;
- ◆ **Ungaria:** 350 oameni.

În total FRRE dispune, la ora actuală, de: 87.000 oameni (cifra se apropie de 100.000, fiecare țară asigurând rezerve substanțiale în acest sens)⁴.

⁴ În luna mai 2003, miniștrii apărării din țările UE, reuniți la Bruxelles, au anunțat că FRRE este operațională, fiind în măsură să îndeplinească un „larg evantai” de operații de menținere a păcii (http://fpfre.peopledaily.com.cn/french/200305/20/fra20030520_61090.html)

La vremea respectivă, au fost numeroase discuții privind relațiile FRRE cu NATO. O *armată europeană* nu putea fi percepută ca bine venită, de îndată ce există o *alianță euro-atlantică* foarte puternică și care funcționează foarte bine. Dar, așa cum se știe, FRRE lasă fiecărei țări controlul politic asupra contingentului propriu. Nu este vorba de o armată europeană, ci de o Forță Europeană de Reacție Rapidă, complementară NATO, ceea ce este cu totul altceva.

Pentru ca o astfel de forță să poată avea o mobilitate tactică și strategică necesară și efectivă, era nevoie de achiziționarea a încă 185 de avioane de transport la mare distanță A-400 M și continuarea programului pentru realizarea elicopterului mijlociu NH-90.

La acestea se adaugă sisteme de supraveghere în teatru (sateliți, stații terestre și navele corespunzătoare, avioane și alte mijloace), pentru rețeaua senzorilor de informație, supraveghere și recunoaștere (ISR) și mijloace de analiză, în rețelele centrale de conducere. Situația se va ameliora în 2005, după lansarea sateliților Helios 2, SAR Lupe și Cosmos-Skymed Pleiade. Europa este în curs de a-și îmbunătăți semnificativ mijloacele aeriene de transport strategic, precum și sistemele de arme de mare precizie.

Constituirea FRRE este un prim pas într-un proiect mai ambițios al UE de a-și crea propria componentă militară. Dar constituirea acesteia necesită din partea Europei un nou mod de înțelegere a politicii de securitate și apărare. Statele membre ale UE au un PIB comparabil cu cel al Statelor Unite, însă alocă numai 65%⁵ din cât alocă Washingtonul pentru propriile forțe armate.

Totodată, renunțarea la tradiționala organizare a apărării și a investițiilor în apărare pe nivelul național nu poate să asigure dezvoltarea și fructificarea avantajelor economice ale combinării resurselor statelor UE.

⁵ Olga Popistașu, Oana Maria Ursu, *Noua politică de securitate. Noile forțe militare ale NATO și UE*, în **Studii de securitate**, nr. 1/2004, p. 3.

Forța de Răspuns a NATO (NRF)

Forța de Răspuns a NATO (NRF) este o structură de tip *joint*, multinațională, *high tech*, flexibilă, desfășurabilă, interoperabilă și sustenabilă în teatru. Este adică

acea forță de care are nevoie Alianța pentru a interveni prompt oriunde se ivește o situație de criză și se impune acțiunea prin forță. Această forță este în măsură să acționeze atât izolat, cât și ca element înaintat al unei forțe mult mai puternice, ca o avangardă sau ca o forță de reacție rapidă. De aceea, ea trebuie să fie în măsură să îndeplinească întreaga gamă de misiuni ale Alianței. Se prevede ca, atunci când NATO o va folosi, ea să fie în măsură să se desfășoare în cinci zile și să se poată autosuține în teatru cel puțin o lună. NRF este unul dintre cele mai concrete și mai eficiente elemente ale transformării Alianței. Ea se află în centrul acestei transformări. Iar esența acestei transformări este *reacția rapidă*.

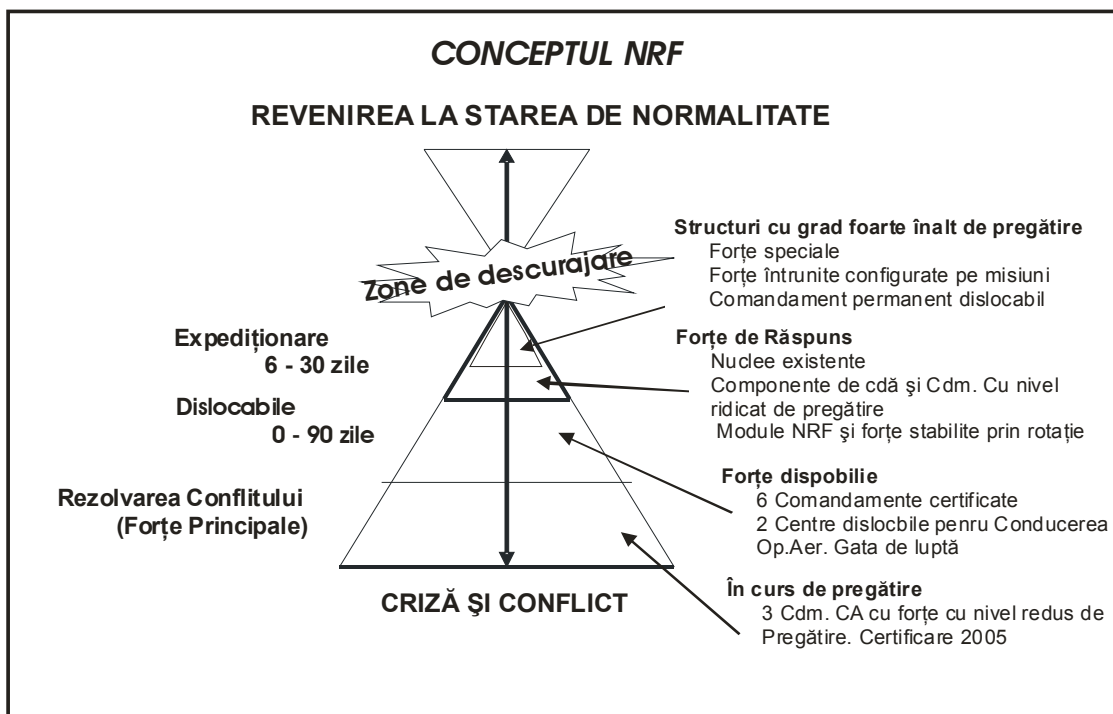
Ca și FRR europeană, NRF se constituie prin contribuția țărilor membre NATO. NRF și FRRE sunt privite de toți aliații ca fiind structuri necesare, moderne, compatibile între ele și complementare.

Spre deosebire de FRRE, care este, în principiu (dar nu în exclusivitate) destinată să îndeplinească misiuni de tip Petersberg, NRF este o structură de luptă, destinată să acționeze, în timpul cel mai scurt, pentru îndeplinirea oricărei misiuni din panoplia Alianței, pe cele trei mari paliere:

- ◆ desfășurarea de forțe pentru descurajarea unei agresiuni;
- ◆ desfășurarea ca forță autonomă pentru operații de apărare colectivă tip articol 5 sau non-articol 5 (gestionarea crizelor, operații de stabilitate);
- ◆ desfășurarea ca prim element al unei structuri de forțe mult mai mari.

Decizia pentru constituirea acestei structuri a fost luată de șefii de state și de guverne la summit-ul de la Praga din noiembrie 2002 și a fost aprobată în iunie 2003, cu ocazia reuniunii miniștrilor de externe de la Bruxelles.

La summit-ul de la Praga, s-a convenit ca NRF să devină operațională cel târziu în octombrie 2004, iar capacitatea operațională deplină să fie atinsă până în octombrie 2006.

Sursa: NATO Response Force, <http://www.dgap.org/biz/veransfaltung> Praes.

Conceptul NRF trebuie înțeles în contextul eșecului Inițiativei de Capacități de Apărare (DCI) care urmărea reducerea diferențelor dintre capacitățile și tehnologiile militare americane și europene, prin focalizarea achizițiilor comunitare și eforturilor bugetare pe următoarele domenii-cheie⁶:

- mobilitatea și dislocabilitate;
- capacitate de susținere în teatru;
- angajare în tot spectrul operațional;
- capabilitate de supraviețuire;
- comunicații interoperabile.

Din păcate, alocațiile bugetare europene nu au putut asigura atingerea scopurilor propuse. Summit-ul de la Praga a consfințit înlocuirea conceptului DCI cu PCC

⁶ Kugler Hans Binnedijk, *Transforming European Force*, în **The International Institute for Strategic Studies**, Survival, vol. 44, nr. 3, 2002, p. 18

(Angajamentul de Capabilitate). Schimbarea numelui nu a fost un act final. Aceasta a fost impusă de înlocuirea a trei scopuri generale: un punct de plecare nou, într-o nouă abordare; concentrarea resurselor asupra capabilităților specifice fiecărui partener și sublinierea angajamentului față de Alianță⁷.

Rolul Forței de Răspuns a NATO îl constituie:

- realizarea unei capacități de reacție cu capabilități de dislocare rapidă pe teritoriile statelor membre, precum și ale altor state, pentru îndeplinirea întregului spectru de misiuni NATO;
- realizarea interoperabilității forțelor prin modernizarea echipamentului și tehnicii;
- operaționalizarea unor concepte și inițiative;
- asigurarea capacităților C4I adecvate, securizate și interoperabile;
- optimizarea cheltuielilor militare, reorientarea programelor de achiziții;
- nucleu de forțe care va constitui modelul de bază al forțelor NATO.

Pentru aceasta, s-a prevăzut ca NRF să fie compusă din forțe aeriene, maritime și terestre, care se vor rota la fiecare șase luni. În principiu, această structură se compune din:

- Forțe terestre de valoare brigadă;
- Forțe maritime până la forța navală a NATO;
- Capabilitate aeriană în măsură să asigure până la 200 de ieșiri de luptă pe zi;
- Structură de comandament pe măsură.

O astfel de forță s-a prevăzut să aibă în jur de 21.000 oameni. NRF va fi pregătită, în mod special, pentru a fi în măsură să fie desfășurată în 7-30 de zile în puncte sensibile de pe Mapamond și va rămâne operațională până la trei luni.

Incompatibilitățile tehnice și problemele de interoperabilitate vor fi rezolvate prin participarea tuturor, astfel:

- Munițiile de precizie vor fi realizate de un consorțiu compus din Olanda, Canada, Belgia, Danemarca și Norvegia;

⁷ www.nato.int/shape/news_2003/07/i030716.htm, *NATO lances Response Force*.

- Vehiculele aeriene fără pilot vor fi furnizate de Italia, Canada, Franța, Spania, Turcia și Olanda;
- Mijloacele de identificare NBC și apărarea împotriva acestora vor fi realizate de Ungaria și Polonia;
- Elemente ale apărării aeriene vor reveni Olandei și Spaniei;
- Va fi folosit, pentru transport, avionul C-17 german, în timp ce un consorțiu va pune la punct un sistem de posibilități de transport aerian comun;
- Realizarea mijloacelor de protecție navală împotriva minelor revine Norvegiei și Germaniei.

Structurile de comandă vor fi reorganizate la nivelurile cele mai înalte în cadrul conceptului de transformare a comenzii NATO, rolurile fiind distribuite între Statele Unite și alți membrii ai Alianței. Probabil că, după summit-ul din Turcia din 2004, noii membrii NATO, între care și România, vor primi și ei sarcini precise în ceea ce privește NRF.

Misiuni pentru FORȚA EUROPEANĂ DE REACȚIE RAPIDĂ (FRRE) ȘI FORȚA DE RĂSPUNS A NATO (NRF)

<i>FRRE</i>	<i>NRF</i>
<ul style="list-style-type: none"> ▪ misiuni umanitare; ▪ misiuni de salvare; ▪ misiuni de stabilitate; ▪ misiunile forțelor combatante în managementul de criză. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ managementul consecințelor (inclusiv NBC); ▪ impunerea păcii (inclusiv gestionarea migrației în masă); ▪ embargo și interdicții; ▪ contraterorismul și operațiuni antiteroriste; ▪ operațiuni de evacuare a noncombatanților; ▪ apărarea antirachetă.

În cadrul modalităților prin care două forțe au fost proiectate, dezvoltate și operaționalizate, există o distincție clară între obiectivele și misiunile repartizate fiecăreia în parte: una se bazează pe „intervenții în cazul conflictelor de intensitate

scăzută” („Soft power”) iar cealaltă a fost creată și pregătită să rezolve conflictele la un nivel ridicat al spectrului conflictual sau, cu alte cuvinte, să lupte în „conflicte de înaltă intensitate” („hard power”). Pe de altă parte, noua forță a NATO va fi desfășurată în 7 zile, fiind complementară structurilor existente – precum EUROCORP-ul din Strassbourg – și urmează să fie utilizată pentru gestionarea situațiilor critice conflictuale.

NATO și UE caută în prezent căi spre a lărgi cooperarea. Acest lucru s-a întâmplat deja în cazul summit-ului de la Washington, dar este mult mai evident după 11 septembrie 2001.

Modul în care se intenționează a fi formate și stabilite relațiile dintre NATO/SUA și UE (Politica Europeană Comună de Securitate și Apărare), cu forțele lor militare – Forța de Răspuns a NATO și Forța Europeană de Reacție Rapidă – va influența securitatea europeană pe termen lung. Preconizata Forță de Răspuns a NATO, creată și formată să lupte în „conflicte de înaltă intensitate”⁸ reprezintă un pas important în adaptarea NATO la noul mediu de securitate.

În ciuda unor discuții și intervenții privind posibila duplicare a eforturilor de apărare și competiția potențială, între *Forța de Răspuns a NATO și Forța Europeană de Reacție Rapidă*, ele sunt, în realitate, complementare. Acestea ar trebui să ducă la o echitabilă împărțire a poverii între NATO și UE și să întărească simultan ambele organizații, permițând statelor implicate să-și modernizeze sistemele militare, crescându-le abilitatea de a opera împreună. În Europa Occidentală sunt operaționalizate sau în curs de operaționalizare structuri de desfășurare rapidă proiectate să fie puse la dispoziția NATO sau UE în caz de necesitate, astfel:

Corpul 1 Germano-Olandez

Marea unitate este pregătită să acționeze în întreaga gamă de misiuni în operații de joasă sau înaltă intensitate, precum și în operații de salvare și înlăturare a urmărilor

⁸ Owen Pengelly, *Rapid Reaction Forces: More Questions than Answers* Basic Publications nr. 25, ianuarie 2003

calamităților naturale. Cei 60.000 de militari aflați în organica acestuia pot fi gata de misiune în 20-30 de zile de la primirea ordinului⁹.

Eurocorpul

Este o structură de acțiune rapidă care poate fi pusă la dispoziția NATO sau UE. Cele trei divizii organizate au în componere unități și tehnică de luptă care provin din toate statele NATO și UE¹⁰.

Corpul Aliat de Reacție Rapidă (ARRC)

Această structură a fost proiectată să poată executa întreaga gamă de misiuni NATO. Corpul se desfășoară la ordinul SACEUR și are următoarele forțe¹¹: Divizia 1 Blindată (Marea Britanie); Divizia 1 Blindată (Statele Unite); Divizia 1 Mecanizată (Turcia); Divizia 2 Infanterie Mecanizată (Grecia); Divizia 3 Mecanizată (Italia); Divizia 3 Mecanizată (Marea Britanie).

Corpul Spaniol de Desfășurare Rapidă (NRDC-S)

Acest corp a fost înființat în luna decembrie 2002 și are misiunea să opereze în întreaga gamă de acțiuni NATO sub autoritate regională, subregională și CJTF¹².

Echipamentul celor trei brigăzi din subordine (spaniolă, portugheză și greacă) este pe deplin transportabil cu avioane de transport c-130.

Corpul de Desfășurare Rapidă Italian (NRDC-I)

Acest corp este desfășurabil în 30 de zile. La dispoziția acestuia se află Divizia 1 Mecanizată italiană și o divizie din Marea Britanie (cu scopuri de instrucție)¹³.

Corpul de Dislocare Rapidă Turc (NRDC-T)

Acest corp poate participa la întreaga gamă de misiuni NATO. În statul major lucrează ofițeri și subofițeri din Canada, Germania, Grecia, Ungaria, Italia, Olanda, Polonia, Spania, Marea Britanie, Turcia și SUA.

NRDC-T are în subordine permanentă: o divizie mecanizată, un regiment mecanizat și un regiment de transmisiuni¹⁴.

⁹ Cf. NATO's NATIONS nr. 2/2003, pp. 88-899.

¹⁰ Ibidem, pp.90-91

¹¹ Ibidem, pp. 92.93.

¹² Ibidem, pp. 94-95.

¹³ Ibidem, pp. 96-97.

Acestea sunt, la ora actuală, prioritățile europene și euro-atlantice în ceea ce privește reacția rapidă la noile provocări ale mileniului al treilea. Aceste preocupări sunt totuși abia la început. Trăim o epocă de mari schimbări, ne aflăm la confluența dintre societatea de tip industrial și cea de tip informațional, iar noua revoluție în domeniul militar încă nu s-a încheiat. Practic, abia începe.

CAPITOLUL 2

ACȚIUNEA RAPIDĂ ȘI REACȚIA RAPIDĂ ÎN DIFERITE FORME DE CONFLICTE MILITARE

2.1. Războiul simetric, simetria și asimetria acțiunilor rapide

Războiul modern este foarte costisitor și, de aceea, el nu poate fi o confruntare armată de durată. Indiferent de forma în care s-ar manifesta, războiul cere totdeauna beligeranților un grad de angajare ridicat, adesea greu de suportat. Concepția potrivit căreia forțele care atacă folosesc o *strategie a acțiunilor rapide*, iar cele care se apără preferă *temporizarea acțiunilor și lungirea războiului* nu mai este de actualitate. În general, beligeranții preferă să realizeze rapid scopurile și obiectivele pe care și le propun prin acțiunea militară, să se așeze la masa negocierilor în condiții avantajoase și să consume cât mai puține resurse. Singurele războaie de durată sunt cele civile, în care se înfruntă, pentru putere, forțe aproximativ egale și simetrice sau războaiele de frontieră, specifice în unele țări din Africa. Dar și în cadrul acestora sau în unele operații din lunga lor desfășurare, se practică acțiunile rapide cu obiective limitate.

Inclusiv războiul declanșat de Hitler a fost, în prima parte, un război rapid atât prin concepția generală, cât și prin modul concret în care s-au desfășurat acțiunile Wermahului împotriva Poloniei, Belgiei, Olandei și Franței și chiar în primele operații împotriva Uniunii Sovietice. Avem deci de a face cu noțiunile de:

- război rapid sau război fulger;
- operație de tip rapid;

¹⁴ Ibidem, pp.99-102.

- acțiune de luptă de tip rapid¹⁵.

Războiul rapid se declanșează în urma unei decizii politice adecvate și urmărește fie crearea unui *fapt împlinit*, prin realizarea surprinderii strategice, fie nimicirea în scurt timp a forțelor adverse sau punerea lor în imposibilitatea de a reacționa. Un astfel de război se duce, totdeauna, în superioritate tehnologică, de armate cu structuri elastice, moderne, cu mijloace de luptă foarte perfecționate, performante, pregătite din timp în sistemul strategiei acțiunilor rapide. Este un război ofensiv. El presupune:

- supremație informațională;
- high tech;
- realizarea surprinderii strategice sau tactice;
- coordonarea precisă a loviturilor din aer cu cele ale forțelor terestre și ale forțelor navale;
- operații și acțiuni de luptă de tip rapid.

Scenariul unui astfel de război ar putea fi următorul:

- realizarea rapidă a supremației informaționale;
- dezinformare;
- lovitură radioelectronică totală și complexă;
- lovitură aeriană complexă;
- operații aeroterestre și aeronavale rapide și surprinzătoare.

Numai Statele Unite ale Americii sunt în măsură, azi, să ducă un astfel de război de tip rapid, oriunde și oricând. Însă războaie de acest gen au mai existat și înainte. Este vorba de războiul de 6 zile din 1967 dintre Israel, pe de o parte, și Egipt și Iordania, pe de altă parte, dus, mai ales, în superioritate strategică, doctrinară, prin acțiunile rapide ale aviației, care a atacat prin surprindere, dimineața, la o oră când adversarul nu se aștepta și era preocupat de rugăciune, și prin cele ale blindatelor care au realizat pătrunderi adânci, pe direcții, în genul celor făcute de diviziile blindate germane, în al doilea război mondial, în campaniile din Polonia și din Franța.

¹⁵ General de brigadă (r) dr. Gheorghe Văduva, STRATEGIA ACȚIUNILOR RAPIDE, Editura Academiei de Înalte Studii Militare, București, 2002, pp. 79-80.

Dar prima capodoperă modernă a războiului de tip rapid o reprezintă, fără îndoială, acțiunile forței antiirakiene în Golful Persic din ianuarie 1991. Este un nou tip de război, necunoscut până la acea dată în istoria omenirii. S-a obiectat că, de fapt, tot războiul n-a fost decât un spectacol, Irakul nefiind în măsură să riposteze unei asemenea forțe tehnologice. Ceea ce s-a petrecut în campania din martie-aprilie 2003 nu este decât o continuare a strategiei acțiunilor rapide din războiul anterior, de data aceasta punându-se în operă un concept nou, cel al *Războiului bazat pe Rețea*.

Acesta este, de fapt, și elementul central, definitiv, al războiului de tip rapid: *zădărnicierea reacției*. Atunci când un astfel de obiectiv nu se poate realiza, războiul devine de durată. Atacul Irakului asupra Iranului este iarăși un exemplu edificator. Irakul și-a propus un război de tip rapid, încercând, ca și Israelul în 1967, să-i surprindă pe iranieni cu o lovitură aeriană masivă și puternică. Acțiunea n-a reușit. În primul rând, pentru că n-a fost bine pregătită și, în al doilea rând, pentru că nu s-a asigurat complexitatea și completitudinea unei asemenea lovituri, Irakul fiind lipsit de tehnologiile ultramoderne pe care le presupune războiul rapid și de conceptul strategic necesar.

Și astfel, acest război s-a transformat în unul de durată, de uzură, care a ținut opt ani, fără a duce la vreun rezultat. Pierderile Irakului, în acest război, spre exemplu, au fost de un milion de morți și peste două milioane de răniți.

Operația rapidă se caracterizează, în primul rând, printr-o mare independență, prin capacitate de proiecție și de sustenabilitate în teatru, ceea ce reclamă, pe de o parte, acțiuni complexe, interarme, și, pe de alta, o strictă coordonare a tuturor forțelor participante. Toate operațiile se doresc a fi de tip rapid. Acest lucru nu este însă posibil. O operație de acest tip conține, de fapt, elementele unui război, întrucât, adesea, ea reprezintă punctul culminant al conflictului și vizează crearea *faptului împlinit*.

Acțiunea de luptă de tip rapid poate fi o componentă a operației de tip rapid sau un moment al unei operații obișnuite. Astfel de acțiuni sunt frecvente în teatru și foarte diversificate.

2.2. Războaie și conflicte locale. Anvergură și intensitate

Războaiele locale pot fi războaie de durată (războaiele din Angola, Somalia, Eritreea etc.), mozaic¹⁶, de tip gherilă, în general, de joasă intensitate (din punct de vedere al situației strategice zonale, regionale și globale), dar deosebit de feroce în ceea ce privește confruntarea propriu-zisă. Deși nu sunt războaie de tip rapid, acțiunile rapide nu lipsesc din acesta, ci, dimpotrivă, sunt foarte numeroase, diversificate și foarte frecvente. Ele se desfășoară prin surprindere și îmbracă forma unor ambuscade, atacuri prin surprindere, raiduri, acțiuni teroriste etc. Aceste războaie sunt sângeroase și, de aceea, acțiunile rapide, care sunt un fel de acțiuni-pumnal, vizează:

- producerea unor pierderi umane și materiale însemnate;
- distrugerea unor obiective, puncte de comandă, mijloace de transmisiuni etc.;
- cucerirea unor forme de teren importante, a unor clădiri și chiar localități;
- distrugerea unor clădiri importante sau chiar a unor localități;
- distrugerea unor lucrări de artă, noduri de comunicații depozite;
- distrugerea unor elemente de infrastructură;
- asasinarea unor comandanți ai adversarului;
- terorizarea populației etc.

Aceste acțiuni sunt desfășurate de subunități mici, adesea de echipe sau grupuri de luptători, fie după un plan bine chibzuit, fie, în funcție de situație, la inspirație sau în mod haotic. Se acționează, în general, noaptea sau în condiții de vizibilitate redusă, pe timp nefavorabil, cu armament individual, aruncătoare de grenade, explozivi, mijloace incendiare, chimice, biologice sau radiologice. Forma clasică a acestor acțiuni este raidul.

¹⁶ Este acel tip de război în care se întrebuintează , aleatoriu, acțiuni din întregul spectru al confruntării

2.3. Reacția rapidă în războaie și conflicte militare asimetrice

În Războiul bazat pe Rețea

Războiul bazat pe Rețea (RBR) este caracterizat, între altele, de o integralitate accentuată, atât în ceea ce privește structura de forțe, cât și în ceea ce privește sistemul acțional. Acțiunea este adaptată automat situației concrete, întrucât se bazează pe o informație în timp real, pe o decizie corespunzătoare și pe o capacitate de autoreglare semnificativă. Grila senzorilor transmite, în rețele, instantaneu, imaginea spațiului de luptă, rețeaua centrală C4 asigură posibilități de coordonare a tuturor forțelor și acțiunilor, în timp ce rețeaua platformelor (mijloacelor) de luptă, a executanților, conexează capacitățile de acțiune și de reacție, în funcție de cerințele efective ale luptei. Într-un astfel de război, luptătorii au acces nu numai la datele transmise de senzori în toate rețelele, ci și la bazele de date conexe la acest spațiu virtual al câmpului de luptă.

Într-o astfel de perspectivă, în care avem de a face cu un spațiu fizic și virtual integrat, cu structuri specializate sau multirol, cu funcțiuni interdependente, se pare că noțiunea de *acțiune rapidă* va fi înlocuită cu cea de *acțiune adecvată* sau cu cea de *acțiune instantanee*. Acțiunea adecvată este, în esența ei, tot o acțiune de tip rapid dar mult mai flexibilă, desfășurată într-un anumit loc și la momentul potrivit, izolat, independent sau în corelație cu alte acțiuni, astfel încât să fie realizate, cu minimum de eforturi, scopurile și obiectivele propuse. *Acțiunea instantanee* se constituie într-un specific al Războiului bazat pe Rețea, în etapa integrării depline a spațiului de luptă. Ea va fi posibilă atunci când cele trei rețele – grila senzorilor, rețeaua centrală de conducere și rețeaua executanților (a platformelor de luptă) – vor fi ele însele integrate în același concept și în același întreg.

Într-o astfel de etapă a dezvoltării RBR, toate componentele – senzori de informație, structuri ISR, structuri de comandă și control, mijloace de luptă – vor fi interconectate în permanență, prin rețele tip Internet, fiecare îndeplinindu-și instantaneu, într-o relație de strânsă intercondiționare, rolul pe care-l are în

funcționarea sistemului. Acest lucru este foarte important, întrucât toate cele trei componente ale practicii strategice – strategia forțelor, strategia mijloacelor și strategia operațională – trebuie să fie integrate în același concept, în aceeași ecuație.

În războiul continuu

Războiul continuu este, de fapt, un război flexibil, caracterizat prin trecerea de la o formă la alta a confruntării. Războiul continuu este un rezultat al ciocnirii violente de interese, din competiția acerbă pentru dominanță (dar și pentru supraviețuire) informațională, economică, politică, culturală. În epoca globalizării, el se duce, în principal, între două concepții care se află mai mult în raporturi de contrarietate decât de contradicție – cea globalizatoare și cea identitară –, se desfășoară în toate paliere acțiunii umane, mai ales prin transformarea crizelor în conflicte economice, sociale, culturale, informaționale și militare. Acest război continuu sau permanent (care este, de fapt, un război-mozaic) folosește două tipuri de strategii:

- strategii ale acțiunilor rapide;
- strategii de uzură.

Punerea în operă a acestor tipuri de strategii ține îndeosebi de arta strategică. Realitatea războiului continuu este atât de complexă, iar posibilitățile de confruntare atât de variate și de diversificate, încât, pentru a se găsi sau sugera unele soluții sau comportamente, a fost nevoie să se apeleze din ce în ce mai mult la teoria sistemelor dinamice complexe, la modele matematice, la teoria haosului.

În războiul geofizic

Războiul geofizic este un concept relativ nou. Pentru unii teoreticieni, el reprezintă o realitate nemijlocită, observabilă și chiar comprehensibilă¹⁷, în timp ce pentru alții, care nu-i neagă existența, este o formă a războiului continuu. Un astfel

¹⁷ Emil Străinu, RĂZBOIUL GEOFIZIC, Editura Academiei de Înalte Studii Militare, București, 2002.

de război constă într-o agresiune a unor forțe împotriva altor forțe, prin mijlocirea mediului, prin provocarea artificială de calamități și catastrofe care să producă pierderi mari inamicului, să-i distrugă potențialul și resursele. Se supune unor strategii specifice, de regulă indirecte, în care acțiunea rapidă capătă forme dintre cele mai diversificate, cum ar fi:

- acțiuni în spectrul electromagnetic pentru crearea unor „lentile“ în ionosferă prin care să se amplifice de peste un milion de ori undele radio, transformându-le între-o armă teribilă capabilă, între altele, să schimbe climatul într-o anumită zonă;

- acțiuni (rapide sau elaborate) prin care să se declanșeze uragane, ploi torențiale și alte calamități;

- acțiuni pentru modificarea compoziției aerului, apei și altor elemente vitale, pe suprafețe întinse care să distrugă recoltele, localitățile, vegetația și viața;

- acțiuni, îndeosebi explozii nucleare subterane sau subacvatice, prin care să se declanșeze, în anumite zone, erupția unor vulcani, cutremure, lunecări și dislocări semnificative de teren sau de apă etc.

Aceste acțiuni pot fi de tip rapid sau desfășurate în săptămâni, luni, ani. Reacțiile la astfel de calamități, în cadrul războiului geofizic sunt, însă, totdeauna de tip rapid. Sunt însă *reacții rapide specifice*, la granița dintre civil și militar, la care participă structuri și forțe eterogene.

În războiul împotriva terorismului

Terorismul este el însuși un sistem haotic și aleatoriu de *acțiuni rapide asimetrice*. Aceste acțiuni îmbracă toată gama de forme și procedee, începând cu clasicele atacuri cu bombă sau cu alte mijloace și continuând cu atacurile sinucigașe. Teroriștii își pregătesc cu minuțiozitate și patimă toate acțiunile, care se caracterizează prin: rapiditate; surprindere; grad de violență foarte ridicat; efect psihologic foarte mare. Actele teroriste au ajuns la o asemenea amploare, în ceea ce privește numărul și efectele, încât se poate vorbi de un *război terorist*. Acest tip de război, care este o formă a războiului continuu, atinge intensități mari în perioadele de

instabilități, în zonele de falii între civilizații și își extinde aria de cuprindere și asupra unor puncte și zone vitale din tabăra adversă, care se află pe toate continentele. Terorismul constă într-un sistem de acțiuni extrem de rapide, de violente și de surprinzătoare, unele în mozaic, altele în rețea, care au frecvențe variabile și intensități foarte mari. De aceea, acțiunile pentru contracararea terorismului sunt dificile și greu de organizat și de coordonat¹⁸. Dacă acțiunile teroriste sunt rapide, surprinzătoare, aleatoare, în mozaic sau în rețele, se înțelege că și acțiunile împotriva terorismului trebuie să fie de același tip, dar de sens opus și potrivit unei alte scale de valori. Nu se ajunge ușor la astfel de *acțiuni rapide adecvate*. Dar există foarte serioase preocupări în acest sens. Noua doctrină americană¹⁹ de luptă împotriva terorismului a dat deja primele rezultate, atât în distrugerea bazelor teroriste din Afghanistan, cât mai ales în realizarea unei coaliții internaționale împotriva terorismului și în declanșarea procesului de elaborare a unor strategii pe măsură.

Terorismul acționează împotriva valorilor, a tuturor valorilor, în timp ce acțiunile împotriva terorismului își au rațiunile în protecția valorilor, a vieții, a ordinii și a normalității relațiilor interumane.

În războiul informațional

Există o rețea informațională care acoperă întreaga planetă. Experții în domeniul strategiei RBR, conceperii și planificării acțiunilor specifice acestui tip de confruntare afirmă că viitorul război va folosi din plin rețelele Internet și nu doar rețelele proprii, care sunt mari consumatoare de resurse. În aceste condiții, este limpede că *războiul informațional*, ca formă a războiului continuu, va deveni o realitate omniprezentă și omnipotentă.

Prima dintre confruntări se va duce în ciber spațiu. Rețelele Internet care, la ora actuală, sunt aproape scăpate de sub control (sau, în orice caz, nu pot fi eludate sau

¹⁸ Centrul de Studii Strategice de Securitate, TERORISMUL. Dimensiune geopolitică și geostrategică. Războiul terorist. Războiul împotriva terorismului, Editura AISM, București, 2002.

¹⁹ www.monde-diplomatique.fr/, Francis Pisani, *Une nouvelle doctrine militaire américaine. Guerre en réseaux contre un ennemi diffus*, **Le monde diplomatique**, juin 2002, pp. 12-13.

neglijate) vor funcționa ca un fel de grătar virtual care va acoperi întreaga suprafață a planetei și Cosmosul adiacent. În acest spațiu, vor avea loc adevărate bătălii informaționale de întâlnire, ambuscade sau capcane informaționale, atacuri prin surprindere, raiduri, incursiuni și diversiuni de tot felul. Aceste bătălii (în spectrul *acțiunilor rapide*, în cel al *acțiunilor de infiltrare* sau în cel al *acțiunilor de virusare și uzură*) vor fi numeroase, iar efectele lor se vor resimți în toate activitățile și domeniile vieții omenești.

În acest tip de război, probabil, vor fi folosite, în general două mari tipuri de strategii – directe și indirecte –, în funcție de scopuri, obiective și arie de cuprindere. Astfel, în confruntările pentru supremație informațională, vor fi folosite strategii directe. În acest caz, bătăliile se vor duce în rețele, între informații, senzori de date și informații, purtători de informații și canale de informații. Bătăliile informaționale care vizează realizarea supremației informaționale în vederea altor acțiuni (economice, politice, sociale, militare etc.) vor utiliza strategii indirecte.

În războiul economic

Războiul economic este, de fapt, esența sau mobilul oricărui alt tip de război. De aceea, într-o formă sau alta, războiul este strâns legat de factorul economic și răspunde direct sau indirect cerințelor acestuia. Războiul economic are diferite niveluri și diferite sfere de manifestare. El cuprinde, deopotrivă, bătăliile pentru resurse și bătăliile pentru piețe, care sunt, totdeauna, bătălii de mare amploare, fără menajamente și se duc, de când lumea, între state, grupuri de state, corporații naționale sau transnaționale, prin toate mijloacele și sub toate formele și formulele. Și în acest domeniu se folosește cu succes *strategia acțiunilor economice rapide*, prin care se urmărește, înainte de toate, crearea *faptului împlinit*, controlul resurselor și căilor de acces către acestea.

De multe ori se face apel și la acțiuni militare, urmărindu-se obiective economice precise. Aceste acțiuni sunt, aproape fără excepție, de tip rapid. Ele sunt duse de grupări mobile de forțe, de grupări expediționare, dar și de forțe navale, de

forțe aeriene, de forțe speciale etc. Înapoia fiecărei mari acțiuni de tip expediționar din toată istoria omenirii, trebuie căutate scopuri și obiective economice sau legate de interese economice. Este unul dintre principalele motive pentru care marile puteri ale lumii și-au creat forțe strategice, forțe speciale și grupări (strategii) expediționare, care sunt destinate aproape în exclusivitate pentru acțiuni și reacții rapide.

În războiul de gherilă

Războiul de gherilă este, în esența și realitatea lui, o confruntare de uzură – deci, de durată –, asimetrică și discontinuă. Acțiunile sunt sporadice, unele foarte intense, altele punctiforme, de tip terorist. Însuși războiul civil este, în desfășurarea lui, terorizant și epuizant. După mai bine de 30 de ani de războaie civile, Somalia și Angola au ajuns în situații extrem de dificile, în țările respective având loc un adevărat genocid.

Totuși, acțiunea și reacția rapidă sunt posibile și necesare și în războaiele de gherilă, în cel puțin două ipostaze:

- ca forme de acțiune între părțile aflate în conflict;
- ca modalități de dezamorsare a conflictului, prin intervenția unor forțe din afara spațiului respectiv, cu sau fără mandat ONU.

Nevoia de reacție rapidă se simte pretutindeni. Spre exemplu, recent, președinții a cinci țării din Africa de vest – Gana, Senegal, Sierra-Leone, Guineea-Bisau și Nigeria – au hotărât crearea unei Forțe de Reacție Rapidă Permanentă (FRRP) pentru a răspunde războaielor civile și altor urgențe care macină regiunea²⁰. În același timp, ei au hotărât să susțină forța internațională de menținere a păcii desfășurată în Cote-d'Ivoire, prin trimiterea unor contingente. Această forță este alcătuită din 1.200 de soldați din țările Comunității Economice a Statelor din Africa de Vest și 4.000 de militari din Legiunea străină franceză. Forța de Reacție Rapidă Permanentă va acționa pentru a pune ordine în regiune și a proteja statele și valorile lor împotriva atacurilor rebelilor și războaielor civile.

²⁰ http://fpfre.peopledaily.com.cn/french/200305/30/fra20030530_61238.html

O astfel de forță de reacție rapidă pentru intervenție în Africa și nu numai este pe punctul de a fi creată de Marea Britanie împreună cu Franța. Pentru această acțiune și-a prezentat disponibilitatea și Germania.

CAPITOLUL 3

ACȚIUNEA ȘI REACȚIA RAPIDĂ ÎN DIFERITE TIPURI

DE OPERAȚII MILITARE

3.1. Războiul din generația a patra

Fără a exclude experiența mileniilor de războaie și confruntări militare (care se constituie, totdeauna și pentru totdeauna, într-un patrimoniu valoros al gândirii și practicii militare, dincolo de care nu pot exista nici strategie, nici tactică), trebuie totuși afirmat că războiul și conflictul prezentului și viitorului au caracteristici noi, atât în ceea ce privește universul conceptual, cât și în ceea ce privește dinamismul și dimensiunea practică. Acțiunea militară se integrează în noul concept și aduce, la rândul ei, elemente noi. Așa cum se afirma mai sus (și cum se va demonstra și în continuare) ea devine deosebit de flexibilă, adaptabilă la împrejurări, la acțiunea și reacția inamicului, dependentă de variația condițiilor inițiale, variabilă și diferită ca amploare și intensitate, în funcție de tipul de beligeranță, de nivelul tehnologic al războiului și de modul de angajare.

Începând cu anul 1989, în Statele Unite, a fost lansat, sub autoritatea lui W.S. Lind, conceptul de „război al generației a patra“ (Fourth Generation Warfare, prescurtat 4GW)²¹. *Războaiele din prima generație* se bazau pe mase umane, pe forțe numeroase dispuse în linii de luptă și coloane. Era epoca muschetelor. Această generație de războaie a atins apogeul în prima mare confruntare mondială din 1914-1918. *Războaiele din generația a doua*, care corespund cu epoca industrială, se bazau pe puterea de foc. În această epocă, se dezvoltă blindatele și avioanele. Este adevărat, blindatele și avioanele apăruseră încă din primul război mondial, dar abia în cel de al

²¹ www.infoguerre.com, 13-01-2004, François-Bernard Huyghe, *Quatrième guerre mondiale ou guerre de quatrième génération*.

doilea, ele își dovedesc eficiența, readucând în teatru acțiunile rapide²² și impunând războiul de mișcare. *Războaiele din generația a treia*, continuând filosofia războiului-fulger (blitzkrieg) din cea de a doua conflagrație mondială, au pus în operă *principiul manevrei*, dat de puterea tehnologică și de viteză. *Războaiele din cea de a patra generație* corespund epocii informației, inclusiv noii revoluții în domeniu militar. Acestea sunt *războaie extinse*, care cuprind, practic, toate domeniile: politic, economic, social, cultural și militar. Forțele care se confruntă în cadrul războaielor de generația a patra și acțiunile acestora sunt *asimetrice*. De o parte, se află puterile *high tech*, care permite și cultivă conceptul *Război bazat pe Rețea*, ce presupune informație în timp real, arme „inteligente“, rețele numerice reale și virtuale. De cealaltă parte, se află, de regulă, actori transnaționali, grupări teroriste, religioase, etnice sau de interese, care folosesc orice mijloc pentru a-și atinge obiectivele, începând cu armele albe și continuând cu armamentul cel mai perfecționat, inclusiv cu mijloace nucleare, chimice, biologice și radiologice.

În acest cadru, timpul și spațiul nu vor mai avea valoare egală în pregătirea și ducerea acțiunilor militare. Timpul va deveni mult mai important. Reacția va deveni aproape instantanee acțiunii. Aceasta va urmări nu nimicirea sau capturarea oponentilor, ci crearea de șocuri și confuzii mentale în timp foarte scurt și cu efecte maxime.

Teoreticienii apreciază că viteza de reacție sporită conduce la crearea unor dereglări comportamentale la adversar, greu de contracarat. Astfel, apar oportunități, de multe ori fără ca ele să fie dirijate, de a acționa mai performant decât adversarul, datorită încetinirii și chiar blocării procesului acestuia de luare a deciziilor.

Progresul tehnologic va fi în continuare determinant în comprimarea timpului de reacție. La reducerea timpului de reacție va contribui în mare măsură schimbarea modului de gândire, organizare și cultură, prin adoptarea unor structuri noi, precum și a unor doctrine și strategii adecvate.

Caracteristica generală a operațiilor viitoare o va constitui interacțiunea dintre categoriile de forțe și, în cadrul acestora, dintre arme și specialități militare.

²² războiul-fulger.

Caracterul multinațional și interaliat al acțiunilor militare va fi determinant. Va spori interoperabilitatea acțională, tehnică și administrativă dintre structurile militare care aparțin diferitelor state, cerință impusă de necesitatea omogenizării conducerii, și execuției operațiilor. Din această perspectivă, structura grupărilor de forțe destinate din timp sau spontan reacției va fi, de regulă, multinațională și de tip *joint*.

Misiunile forțelor de reacție rapidă vor viza:

- crearea unor condiții favorabile pentru proiecția în teatru și desfășurarea forțelor principale;
- realizarea surprinderii tactice și crearea faptului împlinit;
- inducerea inamicului în eroare cu privire la direcția loviturii principale sau la alte acțiuni preconizate;
- lovirea centrelor vitale ale dispozitivului inamic;
- exploatarea succesului unor acțiuni ale aviației, forțelor terestre, forțelor navale sau ale forțelor speciale;
- realizarea unor capete de pod;
- crearea unor condiții favorabile pentru manevra strategică sau tactică etc.

Acțiunile rapide în cadrul operației întrunite capătă din ce în ce mai mult aspectul unor *acțiuni adecvate* și pot fi duse de:

- forțe speciale sau elemente ale acestora;
- forțe de acțiune (reacție, intervenție) rapidă;
- grupări de reacție constituite *ad hoc* din module capabile să se integreze în astfel de structuri;
- aviație;
- nave de luptă, formațiuni sau grupări navale combinate;
- infanterie marină;
- forțe terestre;
- structuri de forțe interarme și intercategoriilor de forțe ale armatei constituite în mod special pentru astfel de acțiuni;
- grupări expediționare etc.

Operația întrunită oferă posibilitatea folosirii întregii game de structuri și acțiuni de tip rapid sau adecvat. Aceste acțiuni dau, de fapt, dinamismul propriu-zis al operației, constituindu-se în acea resursă internă, inepuizabilă, care a făcut epocă în vremea lui Napoleon, dând, în toate timpurile, adevărata valoare a artei strategice, înțeleasă în dimensiunea ei novatoare, creatoare. Această dimensiune vine din interiorul sistemului, este o funcție a lui și, de aceea, trebuie cultivată și exersată.

În operații speciale

Operațiile speciale presupun *acțiunea rapidă* (și cu atât mai mult *acțiunea adecvată*) ca făcând parte intrinsecă din structura lor. Aceste operații sunt foarte complexe, de la extracția unor personalități sau forțe, până la anihilarea unor structuri și rețele teroriste sau a unor baze, noduri de rețea sau centre vitale ale terorismului, crimei organizate sau zonelor generatoare de crize și conflicte și, de aceea, ca și în cazul operațiilor întrinite, includ toată gama de acțiuni aferente respectivului tip de operații. Unele pot fi acțiuni de dezinformare, acțiuni de distrugere rapidă a rețelelor de comunicații ale inamicului, altele pot fi acțiuni de pregătire a unor activități mai ample, acțiuni punctiforme ale aviației și forțelor speciale etc. Important este ca fiecare dintre aceste acțiuni să fie bine elaborată, în conexiune cu celelalte acțiuni rapide sau speciale, cu ansamblul operației și cu forțele participante, în funcție de situație și de specific. Acțiunile rapide (adecvate) în cadrul operațiilor speciale pot fi desfășurate atât de structuri ale acestor forțe speciale, cât și de alte forțe de reacție rapidă. În toate cazurile, planificarea trebuie să fie în același timp riguroasă și flexibilă, să lase adică suficient spațiu de manevră acestor acțiuni care trebuie să fie, prin excelență, ingenioase.

În operații de răspuns la crize

Operațiile de răspuns la crize au, în general trei dimensiuni:

- acțiunile sau operațiile preventive, în măsura în care criza a fost sesizată în faza ei incipientă și se consideră că există posibilitatea de a-i opri evoluția prin acțiuni sau chiar printr-o operație de prevenire de tip rapid sau temporizator;

- acțiuni de dezamorsare a crizei;

- acțiuni de gestionare a urmărilor crizei, de oprire a proliferării și de stabilizare a zonei.

În fiecare dintre aceste etape, acțiunile rapide se întrebuintează ca un fel de „lovituri-pumnal“ pentru a extirpa punctele generatoare de tensiuni, pentru a realiza rapid un *fait accompli* și a pune părțile în imposibilitatea de a continua confruntările (în cazul în care se intervine cu forțe din afara zonei de criză, sub mandat internațional sau prin intervenția promptă a unor structuri de securitate).

Întrucât s-a dovedit că rareori crizele pot fi rezolvate cu forțele angajate în conflict, se consideră că, pentru soluționarea lor, este nevoie de intervenția rapidă a comunității internaționale. Ultima dintre formele de intervenție este cea în forță, adică cea militară. În acest caz, însăși intervenția este, în esența și spiritul ei, o *intervenție rapidă* sau o *intervenție adecvată* pentru a opri un conflict.

La această intervenție, uneori, se alătură și unele elemente ale părților aflate în conflict. Acestea pot participa la acțiuni rapide pentru dezamorsarea conflictului sau, dimpotrivă, pot continua să creeze dificultăți prin acțiuni (tot rapide) de oprire a forțelor internaționale, de combatere a forțelor adverse și de menținere a unei stări de confuzie în care sunt posibile atacuri (ale părților aflate în conflict) cu obiectiv limitat, acțiuni teroriste, acțiuni îndreptate împotriva factorilor de stabilizare a crizei, acțiuni de intimidare a populației etc.

În operații post-conflict

Operațiile post-conflict fac parte din gama operațiilor de stabilitate. Ele prezintă însă numeroase dificultăți, întrucât nu există o imagine clară nici a situației părților care s-au aflat în conflict, nici a populației, economiei, infrastructurilor etc. În aceste etape de confuzie, proliferază acțiunile de jefuire a patrimoniului și celorlalte valori,

acțiunile teroriste și cele ale unor bande înarmate. Acțiunile acestora sunt în general rapide, surprinzătoare, punctiforme și extrem de violente. De aceea, ele nu pot fi dezamorsate sau puse sub control decât de forțele care și-au adjudecat victoria sau cele care au intervenit, sub mandat internațional, pentru a sprijini normalizarea.

Cele mai dificile acțiuni sunt cele ale unităților militare care, după încheierea conflictului, rămân să gestioneze zona și să asigure trecerea de la război la pace. Acestea vor încerca să prevină situațiile conflictuale, dar vor fi tot timpul hărțuite de elemente de rezistență ale perdanților, de grupări teroriste, forțe clandestine grupuri de interese (situația actuală a forțelor americane și a forțelor coalitiei în Irak). Situația este cu atât mai dificilă cu cât forțele care sprijină normalizarea situației acționează cu structuri și tactici nu totdeauna adecvate structurilor și acțiunilor asimetrice și atipice existente în mediul de securitate, iar timpul necesar pentru a schimba din mers filosofia noii confruntări este cu totul insuficient. Pentru a contracara acest inconvenient, comandamentul american al forțelor din Irak, spre exemplu, a studiat experiența Israelului, a Rusiei din conflictul cecen, precum și alte experiențe, dar reușitele sunt departe de a fi pe deplin mulțumitoare.

Pentru dezamorsarea tensiunilor și reducerea atacurilor subversive irakiene asupra forțelor aliate din Irak, s-au folosit, în afara serviciilor de informații, acțiuni rapide în forță asupra punctelor considerate a fi baze ale rezistenței inamice, raiduri ale forțelor speciale desfășurate prin surprindere, acțiuni ale aviației și comandourilor terestre. Acest gen de acțiuni rapide urmează a fi însă mai bine studiat, întrucât este foarte greu să combați un inamic nevăzut, disimulat într-o masă de oameni timorați și necăjiți. Or, tocmai acesta este rolul forțelor speciale: să sesizeze amenințările și să acopere vulnerabilitățile forțelor proprii *prin acțiunii și reacții adecvate*.

3.3. Cerințe și exigențe ale aplicării conceptelor de *acțiune rapidă* și *acțiune adecvată* în Armata României

Armata României se află într-un proces de reformă și restructurare, potrivit exigențelor NATO și posibilităților concrete ale țării. Principalele coordonate ale acestui amplu și destul de îndelungat proces sunt determinate de opțiunile politice ale

țării, de noul concept de securitate euro-atlantică, de integrarea României în NATO și în Uniunea Europeană, de riscurile, amenințările și vulnerabilitățile specifice acestei perioade de tranziție și de alți factori care configurează geostrategia spațiului euro-atlantic, eurasiatic și a zonei Mării Negre.

De aproape zece ani, Armata Română dispune de o experiență destul de bogată în constituirea unei forțe de reacție rapidă, fundamentată teoretic prin studii, lucrări și prin numeroase exerciții și experimentări ale unor structuri destinate acestui scop. Dealtfel, experiența dobândită stă la baza proiectării Forței Obiectiv 2007 Revizuită Fundamental, concepție pe baza căreia se preconizează viitoarea structură de forțe a Armatei Române. Între determinările de care ar fi bine să se țină seama în continuare în implementarea conceptelor *acțiune (reacție) rapidă* și, respectiv, *acțiune (reacție) adecvată*, considerăm că ar putea fi avute în vedere și următoarele:

- existența unor structuri de acțiune (reacție, intervenție) rapidă în toate armatele moderne din lume, precum și în alte structuri militare sau civile care au competențe în construcția și stabilitatea mediului de securitate;

- crearea unor noi structuri de reacție rapidă în Uniunea Europeană (FRRE) și în cadrul NATO (NRF) la care România s-a angajat să contribuie cu forțe și mijloace²³;

- crearea unor structuri cu care Armata Română să participe la războiul împotriva terorismului, elaborarea și însușirea conceptului corespunzător privind *acțiunea rapidă* și *reacția specifică* într-o astfel de angajare;

- cerința de a participa, cu forțe rapide și foarte bine pregătite, transportabile în teatru, la misiuni articol 5 și non-articol 5, acolo unde este nevoie;

- nevoia de flexibilitate în constituirea modulelor și structurilor de acțiune și de reacție.

Realitățile existente, la ora actuală, în România arată că:

- există structuri de acțiune (reacție) rapidă nu numai în cadrul Armatei României, ci și la Ministerul Administrației și Internelor și chiar la alte instituții;

²³ În cadrul rotației 3, 4 a Forței de Răspuns a NATO, România participă cu un pluton NBC, în cadrul Batalionului NBC al Republicii Cehe. În perioada 01.02.2004-01.01.2005, subunitatea românească participă la instruirea în comun, apoi, în cadrul rotației 4, se va găsi în *Stand By*. Acesta are obligația să intervină în teatru în 5-30 de zile și să se autosustină 30 de zile.

- aceste forțe nu sunt coordonate unitar, întrucât misiunile lor par a fi diversificate și specifice, deși aproape toate se integrează în aria misiunilor tip Petersberg;

- nu există o filozofie a *acțiunii și reacției rapide* și cu atât mai puțin a *acțiunii și reacției adecvate* și, din acest motiv (și din multe altele), cooperarea dintre aceste forțe este greoaie sau lipsește cu desăvârșire, întrucât lipsește interoperabilitatea și conducerea unitară;

- unele dintre aceste forțe au fost create pentru că așa a rezultat din analiza strategică a tendințelor în evoluția structurilor militare, altele au fost impuse efectiv de cerințele de reacție rapidă îndeosebi pentru protecția obiectivelor, combaterea rețelelor de traficanți și a crimei organizate, îndeplinirea unor misiuni în cadrul forțelor de menținere a păcii etc.

De asemenea, din analiza altor structuri și doctrine de reacție rapidă existente în lume și din cerințele efective ale mediului intern și regional de securitate, la construcția căruia participă și țara noastră, rezultă că, în cadrul viitorului război – care, pentru România, va fi un Război bazat pe Rețea –, este necesar să se aibă în vedere un model ceva mai complex de acțiune (reacție, intervenție) rapidă, realizabil în etape și extrem de funcțional. Acest model ar putea viza cel puțin două variante structurale interșanjabile:

1. Forțe la dispoziția NATO și UE, care pot fi în general aceleași, constituite pe principiul complementarității misiunilor.

În cadrul Alianței Nord-Atlantice, prezența noastră poate fi solicitată în structurile NRF, atunci când se va planifica generarea forței pentru ciclul 6 și în cadrul Corpurilor de Desfășurare Rapidă, în special al celui de dislocare rapidă turc. Pentru UE, se impune să participăm la constituirea pachetului de forțe al FRRE cel puțin cu forțele puse la dispoziția NRF.

2. Reluarea acțiunii de constituire a unei forțe de reacție rapidă pe teritoriul național, alta decât cea pusă la dispoziția NATO și UE, constituită din forțe dislocabile, cu nivelul cel mai înalt de „readines“.

La baza acestora trebuie să stea forțele speciale, parașutiștii și module aéro-terestre și aéro-navale de transport și lovire corespunzătoare, inclusiv facilități și abilități necesare pentru autosusținere în teatru.

CONCLUZII ȘI PROPUNERI

1. Într-o formă sau alta, acțiunea (reacția) rapidă este prezentă, de-a lungul istoriei, în toate tipurile de războaie și în toate operațiile militare.

2. Evoluția acțiunii rapide a fost tot timpul progresivă, ajungându-se de la simple acțiuni prin surprindere, desfășurate într-un spațiu limitat, la operații ofensive rapide și chiar la războaie rapide, de tipul războiului-fulger.

3. Acțiunile rapide constituie nu doar apanajul armatelor înalt tehnologizate, al războaielor rapide, duse în superioritate tehnologică și informațională, ci ele se găsesc și în reacțiile sau acțiunile desfășurate în inferioritate tehnologică și chiar informațională.

4. Acțiunile rapide sunt prezente și în cadrul terorismului (războiului terorist) și crimei organizate, în războaiele de gherilă și în toate tipurile de conflicte armate.

5. Acțiunile rapide sunt prezente în operații de stabilitate, în operații post-conflict, în operații de menținere a păcii, precum și în operațiile desfășurate în urgențe civile și militare.

6. Războiul bazat pe Rețea, războiul economic și cel informațional, alte tipuri de războaie care se prefigurează a se desfășura în secolul al XXI-lea determină, în plan conceptual și acțional, un nou tip de acțiune: *acțiunea adecvată*. Această acțiune se desfășoară mai rapid sau mai lent, în funcție de o mulțime de factori și de capacitatea forțelor de a-și adapta structurile și funcțiunile în raport cu cerințele misiunii (ale situației), cu variația condițiilor inițiale și cu reacțiile inamicului. Acțiunile adecvate sunt specifice războaielor asimetrice și presupun regrupări rapide și eficiente de forțe și mijloace, într-un mediu de securitate informațională maximă, permițând totdeauna o soluție rapidă și eficientă oricărei situații.

7. În noile condiții, armatele au structuri de pace asemănătoare (chiar identice) cu cele de război, cele mai multe dintre ele integrate, și, de aceea, toate aceste forțe sunt, de fapt, forțe de reacție (acțiune, intervenție) rapidă, mai exact, adecvată. De aceea, conceptul *acțiune rapidă* devine unul intrinsec sistemului. Totuși, *acțiunea rapidă*, ca modalitate distinctă de soluționare a unei situații, rămâne și va rămâne totdeauna o prioritate. Forțele și structurile care pot desfășura astfel de acțiuni sunt modulare, aeropurtate, expediționare sau speciale.

8. Pentru Armata Română este important ca, în procesul profesionalizării și integrării în NATO și în structurile de apărare ale UE, inclusiv în NRF și în FRRE, să se constituie din timp sau să se creeze posibilitatea de constituire rapidă a unor *structuri modulare integrate de reacție adecvată*, conform standardelor NATO, standardelor europene și nevoilor specifice. Se impune însă o distincție între forțele de reacție rapidă ale armatei, care trebuie să se grupeze în ceea ce s-ar putea numi *Forța de Reacție Adecvată (FRA)*, permanentă sau aleatoare, și cele ale altor categorii de forțe ale sistemului național de apărare și, pe această bază, să se realizeze o distribuție corespunzătoare de roluri și interoperabilitatea necesară.

9. O astfel de Forță de Reacție Adecvată (FRA) ar putea fi compusă din module multirol, în funcție de situația concretă, de cerințele Alianței și ale UE. Propunem ca un astfel de concept, existent deja în armatele moderne, și îndeosebi în armatele țărilor NATO, să fie studiat, inclusiv în Universitatea Națională de Apărare și în academiile categoriilor de forțe, și adaptat la condițiile concrete ale țării noastre.

BIBLIOGRAFIE

- ◆ Mircea Mureșan, Gheorghe Toma, PROVOCĂRILE ÎNCEPUTULUI DE MILENIU, Editura Universității Naționale de Apărare, 2003.
- ◆ Centrul de Studii Strategice de Apărare și Securitate, RĂZBOIUL BAZAT PE REȚEA, studiu, București, 2003.
- ◆ Gheorghe Văduva, STRATEGIE MILITARA PENTRU VIITOR, Editura Paideia, 2003.

- ◆ Centrul de Studii Strategice de Securitate, TERORISMUL. DIMENSIUNE GEOPOLITICĂ ȘI GEOSTRATEGICĂ. RĂZBOIUL TERORIST. RĂZBOIUL ÎMPOTRIVA TERORISMULUI, Editura Academiei de Înalte Studii Militare, București, 2002.
- ◆ www.stratisc.org, Edward Luttwak, LA RENAISSANCE DE LA PUISSANCE AÉRIENNE STRATÉGIQUE
- ◆ <http://www.college.interarmees.defense.gouv.fr/03pub/memoire/fich-article/verdierre.pdf>, cdt Verdierre, *L'opération aéroportée au XXI siècle – mythe ou réalité?*
- ◆ Owen Pengelly, *Rapid Reaction Forces: More Questions than Answers*, Basic Publications nr. 25, ianuarie 2003.
- ◆ General de brigadă (r) dr. Gheorghe Văduva, STRATEGIA ACȚIUNILOR RAPIDE, Editura Academiei de Înalte Studii Militare, București, 2002.
- ◆ Emil Străinu, RĂZBOIUL GEOFIZIC, Editura Academiei de Înalte Studii Militare, București, 2002.
- ◆ www.monde-diplomatique.fr/, Francis Pisani, *Une nouvelle doctrine militaire américaine. Guerre en réseaux contre un ennemi diffus*, **Le monde diplomatique**, juin 2002.
- ◆ <http://fpfre.peopledaily.com>.
- ◆ www.infoguerre.com, 13-01-2004, François-Bernard Huyghe, *Quatrième guerre mondiale ou guerre de quatrième génération*.
- ◆ Greg Wilcox, Gary Wilson, *Military response to Fourth Generation Warfare in Afghanistan*, conferința din 5 mai 2002.